

ZAŠTO HRVATSKI JAVNI BILJEŽNICI NISU SUD

U povodu tumačenja Uredbe br. 805/2004 i Uredbe Bruxelles I bis u presudama *Zulfikarpašić i Pula parking*

Marko Bratković, mag. iur. *

UDK: 347.961.1(497.5):341.645(4)EU
339.923:061.1>(4)EU
Pregledni znanstveni rad
Primljeno: ožujak 2017.

Hrvatski javni bilježnici, kada izdaju rješenje o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave, ne mogu se smatrati sudom u smislu Uredbe br. 805/2004 ni Uredbe Bruxelles I bis, odlučio je Sud EU-a u predmetima Zulfikarpašić i Pula parking u povodu dvaju zahtjeva za prethodnu odluku hrvatskih sudova. Postupak izdavanja javnobilježničkog rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave, naime, nije kontradiktoran, a načelo uzajamna povjerenja u sudovanje u Uniji iziskuje da odluke, čija se ovrha traži u državi članici različitoj od države podrijetla, donosi neovisno i nepristrano tijelo u postupku inter partes. Nakon analize argumentacije Suda EU-a u tim odlukama, u ovom se radu razmatraju neke od implikacija koje one imaju ne samo za konkretne predmete u kojima je zahtjev za prethodnu odluku postavljen nego i za uređenje hrvatskoga građanskog postupovnog prava u cjelini.

Ključne riječi: javni bilježnici, vjerodostojna isprava, Uredba Bruxelles I bis, Uredba br. 805/2004, autentična isprava

* Marko Bratković, mag. iur., asistent Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Trg maršala Tita 14, Zagreb, Hrvatska; marko.bratkovic@pravo.hr;
ORCID ID: orcid.org/0000-0003-0893-6682

1. UVOD **

Presudama Suda Europske unije¹ u predmetima *Zulfikarpašić*² i *Pula parking*³ mnogo je toga zajedničko. Obje su, da izdvojimo neke od poveznica, donesene u povodu zahtjeva za prethodnu odluku hrvatskih sudova, i to u vezi s nadležnošću javnih bilježnika za izdavanje rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave⁴ u kontekstu pravosudne suradnje u građanskim stvarima u EU-u.

U objema presudama, objavljenima 9. ožujka 2017., Sud je zaključio da hrvatski javni bilježnici u postupcima izdavanja rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave⁵ nisu obuhvaćeni pojmom suda, ni u smislu Uredbe br. 805/2004⁶ (u presudi *Zulfikarpašić*) ni u smislu Uredbe Bruxelles I bis⁷ (u

** Rad je izrađen u okviru znanstvenoga projekta “Hrvatski pravni sustav” Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Izradu ovoga rada potpomogla je i Hrvatska zaklada za znanost u okviru projekta br. 6988 “Preobrazba građanskog pravosuđa pod utjecajem globalnih i regionalnih integracijskih procesa. Jedinstvo i različitost”. Autor zahvaljuje prof. dr. sc. M. Welleru (Wiesbaden), prof. dr. sc. A. Galiću (Ljubljana), prof. dr. sc. A. Uzelcu (Zagreb) i sucu R. Raduki (Zagreb) na konstruktivnim raspravama o temi ovoga rada u vrijeme njegova nastajanja.

¹ Dalje u tekstu: Sud EU-a ili Sud.

² Presuda od 9. ožujka 2017., *Zulfikarpašić*, C-484/15, EU:C:2017:199; dalje u tekstu: (presuda) *Zulfikarpašić*.

³ Presuda od 9. ožujka 2017., *Pula parking*, C-551/15, EU:C:2017:193; dalje u tekstu: (presuda) *Pula parking*.

⁴ Ovrha na temelju vjerodostojne isprave osobitost je pravnih uređenja postjugoslavenskih država (Hrvatske i Slovenije u granicama EU-a), ali funkcionalno (dijelom) predstavlja oblik certificiranja nespornosti tražbine poznat i u drugim pravnim uređenjima (npr. austrijski *Mahnverfahren*). Vjerovniku se u postupku *ex parte* izdaje (uvjetna) ovršna isprava, a dužniku je omogućeno da u određenom roku plati u toj ispravi naznačen novčani iznos ili uloži prigovor o kojem se odlučuje u parničnom postupku. Uzelac, A.; Bratković, M., *Certificiranje nespornih tražbina u domaćem i poredbenom pravu*, u: Rijavec, V. et al. (ur.), *Zbornik radova Aktualnosti građanskog procesnog prava - nacionalna i usporedna pravnoteorijska i praktična dostignuća*, Split, 2015., str. 82 sqq.

⁵ Ti su postupci u nadležnosti javnih bilježnika od 2006. godine. U prosjeku godišnje bude pokrenuto oko 540.000 tih postupaka pred tristotinjak javnih bilježnika. *Ibid.*, str. 94.

⁶ Uredba (EZ) br. 805/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. travnja 2004. o uvođenju europskog naloga za izvršenje nesporne tražbine (SL 2004., L 143, str. 15) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, pogl. 19, sv. 3, str. 172). Dalje u tekstu će se umjesto izraza *europski nalog za izvršenje* (engl. *enforcement order*) rabiti izraz *europski ovršni naslov* (njem. *Vollstreckungstitel*, slov. *izvršilni naslov*).

⁷ Uredba (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim

presudi *Pula parking*). Postupak izdavanja toga rješenja ne omogućuje, naime, kontradiktorno ispitivanje prijedloga za njegovo izdavanje, što je, uz jamstva neovisnosti i nepristranosti tijela koje odlučuje, *condicio sine qua non* da bi se ta odluka mogla smatrati sudskom.

Zanimljivo je da su se nezavisni odvjetnici Bot⁸ i Bobek⁹ u svojim mišljenjima donekle razišli u definiranju kriterija koje tijelo koje nije sud u uobičajenu značenju te riječi mora ispunjavati da bi se u smislu uredaba ipak smatralo sudom, iako su pošli od vrlo sličnih premisa. Zanimljivo je sagledati različitost mogućih pristupa i ocijeniti njihovu plauzibilnost.

Središnje mjesto u ovom radu pripada analizi argumentacije Suda (ne uvijek i eksplicirane u presudama) kojom se vodio u odluci da javni bilježnici u Hrvatskoj nisu sud u smislu Uredbe br. 805/2004 i Uredbe Bruxelles I *bis*.¹⁰ Ukoliko to njihova sličnost dopušta, utoliko će argumenti iz predmeta *Zulfikarpašić* i *Pula parking* biti izneseni i analizirani zajedno. Razlike među njima bit će posebno istaknute i pojašnjene. Analiza bi presuda trebala *in ultima linea* doprinijeti rasvjetljavanju njihovih implikacija za hrvatsko građansko postupno pravo te dovesti k zaključku u kojoj se mjeri (ako i uopće) ono mora mijenjati.

2. PRIMJENA UREDBE BR. 805/2004 I UREDBE BRUXELLES I BIS U PREDMETIMA ZULFIKARPAŠIĆ I PULA PARKING

U predmetu *Zulfikarpašić* javni je bilježnik odbio zahtjev ovrhovoditelja gospodina Zulfikarpašića da na temelju već izdanog rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave, koje je postalo pravomoćno i ovršivo jer protiv njega ovršenik nije uložio prigovor, izda i potvrdu o europskom ovršnom naslovu za

stvarima (SL 2012., L 351, str. 1) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, pogl. 19, sv. 11, str. 289; ispravci u SL 2014., L 160, str. 40 i SL 2016., L 202, str. 57). Dalje u tekstu: Uredba Bruxelles I *bis* (kao što stoji i u naslovu rada).

⁸ Mišljenje nezavisnog odvjetnika Y. Bota u predmetu *Zulfikarpašić* od 8. rujna 2016., EU:C:2016:654; dalje u tekstu: Bot.

⁹ Mišljenje nezavisnog odvjetnika M. Bobeka u predmetu *Pula parking* od 27. listopada 2016., EU:C:2016:825; dalje u tekstu: Bobek.

¹⁰ Iako se Sud u predmetima *Zulfikarpašić* i *Pula parking* bavio i još nekim zanimljivim pitanjima (uvjetima za izdavanje potvrde o europskom ovršnom naslovu i autentičnosti isprave u predmetu *Zulfikarpašić*, odnosno vremenskim i materijalnim područjem primjene Uredbe Bruxelles I *bis* te definicijom građanske i trgovačke stvari u predmetu *Pula parking*), ona će u ovom radu biti spomenuta tek u mjeri u kojoj su u vezi s osnovnom temom rada.

nesporne tražbine u skladu s Uredbom br. 805/2004.¹¹ Javni je bilježnik, naime, smatrao da se tražbina gospodina Zulfikarpašića, koja proizlazi iz računa za troškove odvjetničkih usluga pruženih gospodinu Gajeru, ne može smatrati nespornom u smislu te uredbe te je proslijedio predmet općinskom sudu u Novom Zagrebu – Stalnoj službi u Samoboru (čl. 358., st. 4. OZ-a).¹² Taj je sud postavio pitanje Sudu EU-a¹³ uključuje li pojam suda iz te uredbe i hrvatske javne bilježnike te, ako odgovor na to pitanje bude negativan, može li nacionalni sud izdati potvrdu o europskom ovršnom naslovu za javnobilježničko rješenje o ovrshi na temelju vjerodostojne isprave.

Uredbom br. 805/2004 omogućen je, uz uvjet poštovanja u njoj propisanih minimalnih standarda u postupku izdavanja ovršnog naslova u državi podrijetla, slobodan protok sudskih odluka, sudskih nagodaba i javnih isprava o nespornim tražbinama unutar granica EU-a, bez ikakvih posrednih postupaka.¹⁴ Za izdavanje potvrde o europskom ovršnom naslovu, valja istaknuti, nije nužno učiniti čak ni vjerojatnim da će se ovrha tražbine na koju se ovršni naslov odnosi provoditi u inozemstvu.¹⁵ Štoviše, čak i kad dužnik, kao što je to slučaj u predmetu *Zulfikarpašić*, prebiva u istoj državi članici kao i vjerovnik, potonji može imati interes da raspolaže europskim ovršnim naslovom koji mu omogućuje provođenje ovršnih mjera na imovini u svim državama članicama Unije (osim Danske koju ta uredba ne obvezuje).

U predmetu *Pula parking* gospodin Tederahn, s prebivalištem u Njemačkoj, podnio je prigovor protiv rješenja o ovrshi koje je protiv njega izdao hrvatski

¹¹ Izdavanje te potvrde može se zatražiti “u bilo koje doba” (čl. 6., st. 1.), što znači da vjerovnik može već od pokretanja postupka uz svoj glavni zahtjev postaviti i podredni zahtjev radi izdavanja potvrde za odluku koju tek treba donijeti, ali to može učiniti i naknadno, nakon što odluka već bude donesena.

¹² Ovršni zakon, *Narodne novine*, br. 112/12, 25/13, 93/14, 55/16; dalje u tekstu: OZ.

¹³ O zahtjevu za prethodnu odluku v. Čapeta, T., *Sudski sustav Europske unije i njegov utjecaj na procesna prava država članica*, u: Garašić, J. (ur.), *Europsko građansko procesno pravo – izabrane teme*, Zagreb, 2013., str. 41 sqq.

¹⁴ Propisivanje minimalnih postupovnih standarda za zaštitu dužnika svojevrsna je protuteža ukidanju egzekvaturu u toj uredbi. O tome Requejo Isidro, M., *On the Abolition of Exequatur*, u: Hess, B.; Bergström, M.; Storskrubb, E. (ur.), *EU Civil Justice: Current Issues and Future Outlook*, Oxford, 2016., str. 295 sqq.; Garašić, J., *Uvod u građansko procesno pravo*, u: Garašić (ur.), *op. cit.* u bilj. 13, str. 18 sqq.; Ringwald, B., *Europäischer Vollstreckungstitel nach EuVTVO und Rechtsbehelfe des Schuldners*, Baden-Baden, 2011., osobito str. 75 sqq.; Brenn, Ch. G., *Europäischer Zivilprozess: Leitfaden für das grenzüberschreitende Verfahren in Österreich*, Beč, 2005., str. 89 sqq.

¹⁵ Rijavec, V., *Izvršni naslovi, ki se lahko potrdijo kot EIN*, *Pravnik*, vol. 62, br. 4-5, 2007., str. 154.

javni bilježnik¹⁶ na temelju ovjerena izvotka iz poslovnih knjiga Pule parkinga d. o. o., sa sjedištem u Hrvatskoj, za nepodmiren dug za parkiranje na pulskom javnom parkiralištu. Općinski sud u Puli, kojemu je taj predmet upućen nakon što je protiv javnobilježničkog rješenja uložen prigovor, Sudu EU-a uputio je pitanje može li se javnobilježničko rješenje o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave smatrati sudskom odlukom u smislu Uredbe Bruxelles I *bis*.

Pula parking je očito protiv gospodina Tederahna namjeravao na temelju javnobilježničkog rješenja o ovrsi provesti ovrhu u Njemačkoj u skladu s Uredbom Bruxelles I *bis*. Za provođenje ovrhe u drugoj državi članici EU-a¹⁷ od 10. siječnja 2015., otkad se primjenjuje ta uredba, dostaju tek sudska odluka i potvrda o njenoj ovršivosti u državi podrijetla (čl. 39. i 42.). Egzekvatura više nije potrebna. Zanimljivo je, međutim, da se u praksi pokazalo da je prekogranična ovrha u režimu Uredbe Bruxelles I *bis* postala složenijom nego ranije.¹⁸

Istovrsno je, dakle, rješenje o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave bilo povodom tumačenju i Uredbe br. 805/2004 i Uredbe Bruxelles I *bis*. Vjerovnik, čak i kad ima ovršni naslov o nespornoj tražbini, nije dužan tražiti izda-

¹⁶ Na to javni bilježnik prema pravilima o (mjesnoj) nadležnosti (čl. 279., st. 1. OZ-a) nije ni bio ovlašten jer je riječ o dužniku koji ima prebivalište izvan RH. Sud je to, prema smislenu tumačenju čl. 279., st. 3. OZ-a, ovlašten kontrolirati i u povodu prigovora dužnika, a ne samo ako se javni bilježnik smatra mjesno nenadležnim. Slično ŽS u Puli (Gž-604/16-4 i Gž-1349/16-4 od 14. veljače 2017.). Drukčije ŽS u Bjelovaru (Gž Ovr-634/2016-3 od 31. siječnja 2017.) i Varaždinu (Gž-2602/16-4 od 15. veljače 2017.).

Ovrhovoditelj je ovdje svakako imao pravni interes podnijeti tužbu za izdavanje platnog naloga (čl. 446., st. 3. Zakona o parničnom postupku (*Službeni list SFRJ*, br. 4/77, (...); *Narodne novine*, br. 53/91, (...) 89/14; dalje u tekstu: ZPP). Zanimljivo je pitanje i kako je rješenje o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave dostavljeno gospodinu Tederahnu koji ga je, očito, uredno zaprimio. Je li pritom primijenjeno pravilo da bi javnobilježnička pismena u inozemstvo unutar granica EU-a trebao dostavljati općinski sud na području kojeg javni bilježnik ima sjedište? Na to upućuju čl. 507.č, st. 3. ZPP-a i Uredba (EZ) br. 1393/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. studenoga 2007. o dostavi sudskih i izvansudskih pismena u građanskim ili trgovačkim stvarima u državama članicama ("dostava pismena") (SL 2007., L 324, str. 79) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, pogl. 19, sv. 7, str. 171).

¹⁷ Iako njome inicijalno nije bila obvezana, i Danska je dopisom od 20. prosinca 2012. obavijestila Komisiju da će provesti sadržaj Uredbe Bruxelles I *bis* (SL 2013., L 79, str. 4).

¹⁸ Hess, B., *The State of the Civil Justice Union*, u: Hess *et al.* (ur.), *op. cit.* u bilj. 14, 2016., str. 4, 15; Hess, B., *Urteilsfreizügigkeit unter der VO Brüssel Ia: beschleunigt oder ausgebremsst*, u: Hess, B. *et al.* (ur.), *Festschrift für Peter Gottwald zum 70. Geburtstag*, München, 2014., str. 295 *sqq.*; Requejo Isidro, *op. cit.* u bilj. 14, str. 284 *sqq.*

vanje europskoga ovršnog naslova nego može pokrenuti ovrhu prema pravilima Uredbe Bruxelles I *bis*.¹⁹ Ako je htio provesti ovrhu u inozemstvu unutar granica EU-a, gospodin Zulfikarpašić nije, dakle, bio dužan tražiti izdavanje potvrde o europskom ovršnom naslovu, nego je mogao (da je za to imao prikladan ovršni naslov) ovrhu zatražiti i prema pravilima Uredbe Bruxelles I *bis*.²⁰

3. JE LI JAVNOBILJEŽNIČKO RJEŠENJE O OVRSI NA TEMELJU VJERODOSTOJNE ISPRAVE SUDSKA ODLUKA U SMISLU UREDBE BR. 805/2004 I UREDBE BRUXELLES I *BIS*?

Ne podnese li dužnik protiv javnobilježničkog rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave provodobno prigovor, prema hrvatskom će pravu to rješenje postati pravomoćno i ovršivo.²¹ Javnobilježničko rješenje o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave ovršivo je, dakle, u državi svog podrijetla, a dužnik tijekom postupka njegova izdavanja, u skladu s hrvatskim postupovnim pravilima, nije osporio tražbinu.

Na prvi se pogled čini da nema zapreke da se ovrhovoditelju za takvo rješenje izda i potvrda o europskom ovršnom naslovu za nesporne tražbine u skladu s Uredbom br. 805/2004 (čl. 6., st. 1. u vezi s čl. 3., st. 1., t. (b)). Međutim, među uvjetima²² za izdavanje potvrde o europskom ovršnom naslovu izrijekom je navedeno da (1) *sudska* odluka mora biti ovršiva u državi članici podrijetla i da (2) dužnik u tijeku *sudskog* postupka nikada nije osporio tražbinu u skladu s postupovnim pravilima države članice podrijetla. Može li se javnobilježničko rješenje o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave smatrati *sudskom* odlukom i je li ono izdano u okviru *sudskoga* postupka?

Slično se pitanje može postaviti i u okviru Uredbe Bruxelles I *bis*. Ako ovršivost *sudske* odluke u jednoj državi članici vrijedi i u svim ostalim državama

¹⁹ Garašić, *op. cit.* u bilj. 14, str. 20; Leible, S.; Freitag, R., *Forderungsbeitreibung in der EU*, München, 2008., str. 110 (za Uredbu Bruxelles I, ali zaključci vrijede i za Uredbu Bruxelles I *bis*). Uredba Bruxelles I ovdje i u nastavku rada odnosi se na Uredbu Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2001., L 12, str. 1) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, pogl. 19, sv. 3, str. 30).

²⁰ Ovrhovoditelju u predmetu *Pula parking* ovrha na temelju hrvatskog ovršnog naslova prema Uredbi Bruxelles I *bis* je i jedina mogućnost jer je vjerojatno riječ o dužniku potrošaču. V. bilj. 117.

²¹ Pravomoćnost i ovršivost toga rješenja potvrdit će na zahtjev ovrhovoditelja javni bilježnik koji ga je izdao (čl. 283., st. 1. i 2. OZ-a).

²² O posebnim uvjetima za potrošače v. bilj. 117.

članicama (čl. 40.), znači li to da je i pravomoćno *javnobilježničko* rješenje o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave automatski ovršivo u svim državama članicama EU-a?

Nije sporno da je (sudsko) rješenje o ovrsi sudska odluka u smislu obiju tih uredaba²³ jer je u njima izriječkom navedeno da se sudskom odlukom smatra svaka sudska odluka koju donosi sud države članice, bez obzira na njezin naziv, uključujući i *rješenje o ovrsi*. No, je li *javnobilježničko* rješenje o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave *sudska* odluka?²⁴

U praksi Suda sudskom je odlukom smatrano rješenje o dodjeli sredstava doneseno u postupku *ex parte*, ako je protiv njega bilo moguće inicirati kontradiktoran postupak prije njegovog priznanja ili ovrhe.²⁵ I platni nalog (*decreto ingiuntivo*) protiv kojega je dužnik bio ovlašten podnijeti prigovor inicirajući tako redovan parnični postupak smatran je sudskom odlukom.²⁶ U tim slučajevima, međutim, nije bilo sporno da je te odluke donio nacionalni sud.

Pojam *sudske odluke* u praksi se Suda²⁷, naime, odnosi samo na odluke koje je donio sud (*court or tribunal*)²⁸ države članice te koji “o spornim pitanjima među strankama odlučuje na temelju vlastite nadležnosti (*on its own authority*)”.²⁹ Dakle, *javnobilježničko* rješenje o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave sudska je odluka samo ako se javni bilježnici u smislu Uredbe br. 805/2004 i Uredbe Bruxelles I *bis* smatraju sudom.

²³ V. čl. 4., t. 1. Uredbe br. 805/2004 i čl. 2., t. (a) Uredbe Bruxelles I *bis*.

²⁴ Mihelčić, G., *Europski ovršni nalog – nova vrsta ovršne isprave*, Javni bilježnik, vol. XVII, br. 39, 2013., str. 29, još 2013. godine dvoji o tome mogu li se javnobilježnička rješenja o ovrsi smatrati sudskim odlukama u smislu Uredbe br. 805/2004, ali ipak je sklonija tomu da se i za ta rješenja može izdati potvrda o europskom ovršnom naslovu. Problem uočava i Kemec Kokot, I., *Europski ovršni naslov*, Javni bilježnik, vol. XVII, br. 39, 2013., str. 40 sq., koja ističe moguće poteškoće u ispunjavanju minimalnih postupovnih standarda kada se ta rješenja dostavljaju preko oglasne ploče suda.

²⁵ Presuda od 14. listopada 2004., *Mærsk Olie & Gas*, C-39/02, EU:C:2004:615, t. 50-51.

²⁶ Presuda od 13. srpnja 1995., *Hengst Import*, C-474/93, EU:C:1995:243, t. 14-15.

²⁷ Riječ je o praksi razvijenoj u vezi s primjenom Uredbe Bruxelles I i njene prethodnice Bruxelleske konvencije iz 1968. godine (Konvencija (EEZ) o nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 1972., L 299, str. 32) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, pogl. 19, sv. 15, str. 3)).

²⁸ Presuda od 2. lipnja 1994., *Solo Kleinmotoren*, C-414/92, EU:C:1994:221, t. 15.

²⁹ *Ibid.*, t. 17. Isto i u presudi *Mærsk Olie & Gas* (cit. u bilj. 25), t. 45.

4. JESU LI JAVNI BILJEŽNICI SUD U SMISLU UREDBE BR. 805/2004 I UREDBE BRUXELLES I BIS?

Iako se u Uredbi br. 805/2004 i u Uredbi Bruxelles I bis na više mjesta spominju *sud*, *sudska odluka* i *sudski postupci*, pojam suda u njima nije definiran niti se u njima upućuje na definiciju toga pojma u nacionalnom pravu.³⁰ Iz odredbe čl. 1. Uredbe Bruxelles I bis kojom je propisana njezina primjena u građanskim i trgovačkim stvarima “bez obzira na vrstu *suda*” (čl. 1.)³¹ možda bi se, primjerice, moglo zaključiti da se njome htjelo obuhvatiti i nesudska tijela. Međutim, u odredbama kojima je uređena njezina vremenska primjena (čl. 66., st. 1.) navodi se da se ona primjenjuje samo na *sudske postupke* koji budu pokrenuti nakon 10. siječnja 2015.³²

Jezično nam tumačenje teksta uredaba, dakle, ne pomaže suviše u odgovoru na pitanje jesu li pojmom suda u smislu koji se upotrebljavaju u tim uredbama obuhvaćeni samo sudovi u užem smislu ili bi njime mogli biti obuhvaćeni i hrvatski javni bilježnici kada izdaju rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave. Odgovor na to pitanje postaje još složeniji ako se uzme u obzir da tekstovi uredaba na različitim jezicima na istim mjestima sadrže nejednolične izraze.

Engleski tekst obiju uredaba u definiciji sudske odluke sadrži izraz *judgment* koji, kao i hrvatski izraz *sudska odluka*, implicira da tu odluku donosi sud, dok to nužno ne proizlazi iz francuskog, odnosno njemačkog izraza na tom mjestu (*décision*, odnosno *Entscheidung*).³³ U istoj definiciji, gdje hrvatski tekst sadrži izraz *sud*, francuski tekst sadrži izraz *jurisdiction*, a engleski *court or tribunal*, što bi impliciralo da bi se u pojam suda možda ipak moglo uključiti i javne bilježnike. S druge strane, njemački, slovenski, a dijelom i talijanski tekst uredaba upućuju na uže poimanje *suda*.³⁴ Jezičnom bi se analizom, dakle, mogli pronaći

³⁰ Zulfikarpašić, t. 33; Pula parking, t. 43.

³¹ Rečenica zbog svoje nepotpunosti nije posve jasna. Je li se možda htjelo reći da se uredba primjenjuje u građanskim i trgovačkim stvarima neovisno o tome koje je tijelo nadležno odlučivati o građanskoj ili trgovačkoj stvari u pojedinoj državi članici (uz uredbom propisana ograničenja)? U prilog takvu tumačenju govorila bi poredbeni jezična analiza teksta uredbe na tom mjestu (engl. *whatever the nature of the court or tribunal*, franc. *quelle que soit la nature de la juridiction*, njem. *ohne dass es auf die Art der Gerichtsbarkeit ankommt*, tal. *indipendentemente dalla natura dell'autorità giurisdizionale*, slov. *ne glede na naravo sodišča*).

³² Pula parking, t. 44-45.

³³ Slično i Bobek, t. 69.

³⁴ Njemački i slovenski tekstovi sadrže izraz *Gericht*, odnosno *sodišče*. Zanimljivo da talijanski tekst Uredbe Bruxelles I bis na tom mjestu ima izraz *autorità giurisdizionale*, a tekst Uredbe br. 805/2004 *giudice*.

ne odveć plauzibilni argumenti i za to da se hrvatski javni bilježnici u pojam suda uključe, ali i argumenti da se oni iz tog pojma isključe.

Istini za volju, ni sekundarno zakonodavstvo EU-a iz područja pravosudne suradnje u građanskim stvarima, u kojima su se tijekom vremena nakupile mnogobrojne, međusobno neusklađene definicije suda³⁵, a ni sudska praksa u vezi s tim koje se tijelo smatra sudom ovlaštenim uputiti Sudu zahtjev za prethodnu odluku prema čl. 267. UFEU-a³⁶, ne isključuju dvojbe u odgovoru na pitanje mogu li se javni bilježnici smatrati sudom u smislu Uredbe br. 805/2004 i Uredbe Bruxelles I *bis*.

5. JAVNI BILJEŽNICI NISU SUD U UOBIČAJENU ZNAČENJU TE RIJEČI

Opravdano je da se sudom na cijelom prostoru EU-a smatra u pravilu svako tijelo koje sudom smatra pojedina država članica, bilo njegovo ime *High Court of Justice*, *Arondissementsrechtsbank* ili kako drukčije.³⁷ Čini se da u praksi Suda nije prijeporno ni to da se sudom smatra i sve ono što se u nekoj državi članici smatra integralnim dijelom toga suda. Tako, primjerice, ako je kakvu odluku u skladu s pravom koje države članice ovlašten donijeti sudski službenik³⁸, sudski savjetnik ili koji drugi zaposlenik nacionalnoga suda, to ne utječe na to da je tu odluku donio sud te države članice.³⁹

³⁵ Bot, t. 73. Slično i Bobek, t. 78.

³⁶ Ugovor o funkcioniranju Europske unije (SL 2016., C 202, str. 1); dalje u tekstu: UFEU. U Mišljenju nezavisnog odvjetnika Colomera od 28. lipnja 2001. u predmetu C-17/00 *De Coster*, t. 14, navodi se da je praksa Suda u definiranju pojma *sud* toliko raznolika da se čini bi zahtjev za prethodnu odluku Sudu mogao postaviti čak i donkihотовski junak Sancho Panza kao upravitelj otoka Baratarije. O nekim kriterijima iz te prakse *v. infra* u 8. dijelu rada.

³⁷ Bobek, t. 90, to opravdano smatra izrazom uzajamna povjerenja (*unless shown emphatically and clearly otherwise, what you call a court, I shall call a court*). Iznimno, u doista rijetkim situacijama valjalo bi ipak ispitati nije li koja država članica nazvala sudom tijelo koje druge države članice s ustavnopravnog gledišta tako nikako ne bi mogle kvalificirati. Zamislivo je i to da sud u nekoj državi članici bude toliko disfunkcionalan da to ulijeva nepovjerenje može li se smatrati sudom u uobičajenu značenju te riječi. *Cf.* Bot, t. 98; Bobek, t. 94, 96.

³⁸ Tako je Sud u presudi *Solo Kleinmotoren* (cit. u bilj. 28), t. 16, sudskom odlukom smatrao odluku sudskog referenta (njem. *Urkundsbeamte*) o određivanju troškova postupka jer taj službenik djeluje u svojstvu tijela suda koji odlučuje o meritumu stvari. Osim toga, u slučaju osporavanja te odluke, o troškovima odlučuje (pravi) sud.

³⁹ U tom smislu i Bobek, t. 91, koji napominje da bi se ovdje ipak moglo dvojiti je li baš svaka takva odluka *sudska* usprkos tomu što ju je donio *sud*. To je donekle u neskladu s izvodom iznesenim *supra* u 3. dijelu rada.

Doista bi u kontekstu EU-a najjednostavnije bilo sudom smatrati samo ono tijelo koje tako naziva pojedina država članica. Neovisnost, nepristranost, trajna utemeljenost na zakonu te uvažavanje načela kontradiktornosti postupka karakteristike su koje se za sudove država članica u uobičajenu značenju te riječi presumiraju.⁴⁰ Iz presuda *Zulfikarpašić* i *Pula parking* razvidno je da Sud ipak nije prihvatio takvo (usko) poimanje suda jer u protivnom u presudi ne bi ni razmatrao kriterije kojima (nesudsko) tijelo mora udovoljiti da bi se ipak moglo smatrati sudom.

U tijeku postupaka pred Sudom usko je poimanje suda, međutim, zagararala Komisija dopuštajući jedino da pojedine iznimke budu predviđene u samom tekstu uredaba.⁴¹ Time bi se, naime, nacionalnim tijelima pojednostavnilo identificiranje odluka koje se smatraju sudskima u smislu tih uredaba, što bi pogodovalo brzu protoku ovršnih naslova unutar EU-a. Osim toga, u prilog takvu poimanju suda govorio bi i argument da, kad zakonodavac Unije želi neko tijelo izjednačiti sa sudom, on to u pravnom aktu izričito i navede.⁴²

Tako je upravo u čl. 4., t. 7. Uredbe br. 805/2004 izrijekom predviđeno da se sudom smatra i švedska ovršna služba (*Kronofogdemyndigheten*), i to samo u skraćenom postupku u vezi s platnim nalogima (*betalningsföreläggande*). Slično je propisano i u čl. 3. Uredbe Bruxelles I *bis* gdje se navodi da se u smislu te uredbe sudom smatraju i mađarski javni bilježnici u skraćenim postupcima u vezi s platnim nalogima⁴³ te švedska ovršna služba, ali ovaj put ne samo u skraćenim postupcima u vezi s platnim nalogima nego i kod pomoći u ovrsi (*handräckning*). Pritom neuvjerljivo djeluje argument hrvatske Vlade da su u čl. 3. propisane iznimke tek egzemplifikacija nekih graničnih slučajeva. Upravo suprotno, propisivanje iznimaka upućuje na to da za zakonodavca ni mađarski javni bilježnici ni švedska ovršna služba nisu imanentni pojmu suda, tim više što je posebno određeno u kojim se postupcima ipak smatraju sudovima.⁴⁴

Ništa, međutim, ne priječi da se, usprkos propisanim iznimkama, sudom smatraju i neka druga tijela koja udovoljavaju određenim (ustaljenim) kriterijima (iz prakse Suda).⁴⁵ Vjerojatno zato ni Sud nije prihvatio takvo (usko) poimanje suda u smislu Uredbe br. 805/2004 i Uredbe Bruxelles I *bis*. No, što je s hrvatskim javnim bilježnicima u tom kontekstu?

⁴⁰ Slično i Bobek, t. 90.

⁴¹ Bot, t. 88.

⁴² Bot, t. 92 *sq.*

⁴³ V. *amplius infra* u 10. dijelu rada.

⁴⁴ Bobek, t. 74 *sq.*

⁴⁵ Bot, t. 96.

Javni su bilježnici u Hrvatskoj *ex lege* samostalni i neovisni nositelji javno-bilježničke službe koji imaju svojstvo osoba javnog povjerenja.⁴⁶ Njihova je služba u Hrvatskoj odvojena od sudova. Na to jasno upućuju i odredbe da oni u obavljanju javnobilježničke službe obavljaju, među ostalim, i postupke po nalogu *sudova* (čl. 2., st. 1. ZJB-a) te da ostavinski postupak provode kao povjerenici *suda*.⁴⁷ I Sud EU-a je već u nekoliko navrata naglasio da između sudskih i javnobilježničkih funkcija postoje bitne razlike.⁴⁸ Tako, za razliku od sudskih odluka, ovršivost javnobilježničkih akata ne proizlazi iz (javne) ovlasti bilježnika nego iz sporazuma stranaka.⁴⁹

Ni time što je od 2006. godine izdavanje rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave izmješteno iz sudova (eksternalizirano⁵⁰) i povjereno javnim bilježnicima u njihovu isključivu nadležnost (*arg. ex* čl. 278. i čl. 279., st. 3. OZ-a), javni bilježnici nisu postali sudovi.⁵¹ Osim toga, bude li pravodobno uložen obrazložen prigovor protiv javnobilježničkog rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave, nadležnost javnih bilježnika prestaje i predmeti budu upućeni nadležnom *sudu*. Razvidno je, dakle, da se javni bilježnici u hrvatskom pravu ne smatraju sudom u uobičajenu značenju te riječi.

6. JAVNI BILJEŽNICI JESU NADLEŽNO TIJELO ZA IZDAVANJE RJEŠENJA O OVRSI NA TEMELJU VJERODOSTOJNE ISPRAVE

Kao što pojam suda nije ograničio samo na sudove država članica u uobičajenu značenju te riječi, Sud isto tako nije prihvatio ni drugu krajnost, također logički zamislivu, prema kojem bi se pojam suda preklapao s pojmom nad-

⁴⁶ Zakon o javnom bilježništvu, *Narodne novine*, br. 78/93, 29/94, 162/98, 16/07, 75/09, 120/16; dalje u tekstu: ZJB; čl. 2., st. 2.

⁴⁷ Zakon o nasljeđivanju, *Narodne novine*, br. 48/03, 163/03, 35/05, 127/13, 33/15; čl. 176.

⁴⁸ *Pula parking*, t. 47; presuda od 24. svibnja 2011., *Komisija/Austrija*, C-53/08, EU:C:2011:338, t. 103, gdje je Sud naglasio da javnobilježnički akt nije ovršiv u inozemstvu ako s njegovim izdavanjem nije suglasan dužnik; presuda od 1. listopada 2015., *ERSTE Bank Hungary*, C-32/14, EU:C:2015:637, t. 47.

⁴⁹ Presuda od 1. veljače 2017., *Komisija/Mađarska*, C-392/15, EU:C:2017:73, t. 111.

⁵⁰ Tako Bobek, bilj. 31. O razlozima te eksternalizacije (koji se dijelom kriju i u nepovoljnim statističkim pokazateljima efikasnosti hrvatskih sudova u vrijeme pretpri-
stupnih pregovora s EU-om) Uzelac, Bratković, *op. cit.* u bilj. 4, str. 86 *sq.*, 93; Bratković, M., *Reorganizacija ovrhe na temelju vjerodostojne isprave u Sloveniji*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, *vol.* 36, br. 2, 2015., str. 1031.

⁵¹ Tako Bobek, t. 92. I u obrazloženju izmjena Ovršnoga zakona iz 2005. godine (str. 81) navodi se da je ustavnopravna osnova za ovlaštenje javnih bilježnika u tim postupcima upravo u uvjetnosti određivanja ovrhe na temelju vjerodostojne isprave.

ležnog tijela. U tom bi slučaju, naime, hrvatski javni bilježnici potpadali pod pojam suda u smislu Uredbe br. 805/2004 i Uredbe Bruxelles I *bis* već samim time što su na temelju OZ-a ovlašteni izdavati rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave.

Iako bi se takvo poimanje suda nekima moglo učiniti preopćenitim, čak i banalnim⁵², neki izvori prava EU-a upravo tako definiraju sud. U Uredbi br. 650/2012⁵³ izraz *sud* obuhvaća, uz neke dodatne uvjete, i nepravosudna tijela te pravne stručnjake s nadležnošću u nasljednim stvarima koji izvršavaju pravosudne funkcije ili postupaju u skladu s ovlastima koje su na njih prenesene s pravosudnog tijela ili pod nadzorom tog tijela (čl. 3., st. 2.). Koja su to njihova tijela, države su članice dužne obavijestiti Komisiju (čl. 79.).

Međutim, ni Uredba br. 805/2004 ni Uredba Bruxelles I *bis* ne sadrže nika kvu opću odredbu s takvim učinkom.⁵⁴ Štoviše, u postupku donošenja Uredbe Bruxelles I *bis* nije prihvaćen prvotni Komisijin prijedlog da se u njezin tekst unese definicija suda koja bi uključivala sva tijela za koja države članice odrede da su nadležna u područjima obuhvaćenima područjem primjene te uredbe.⁵⁵ Osim toga, kad bi izraz sud u Uredbi br. 805/2004 i Uredbi Bruxelles I *bis* doista obuhvaćao sva nadležna tijela, zašto bi u njima bile izrijekom predviđene iznimke za, primjerice, švedsku ovršnu službu, i to u točno propisanim postupcima?⁵⁶ Zbog svega toga, mora se priznati, bilo bi doista neopravdano zaključiti da su u smislu tih uredaba hrvatski javni bilježnici sud samo zato što su u Hrvatskoj oni nadležni za izdavanje rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave.

7. NAČELO UZAJAMNA POVJERENJA U SUDOVANJE U DRŽAVAMA ČLANICAMA EU-a IZISKUJE RESTRIKTIVNIJE TUMAČENJE POJMA *SUD*

Ostvarivanje načela jednakosti kao i težnja k jedinstvenosti u primjeni prava EU-a opravdavaju da se pojmovi u pravnim izvorima toga prava, ako nije

⁵² U tom smislu Bot, t. 103. *V. supra* u bilj. 36.

⁵³ Uredba br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi europske potvrde o nasljeđivanju (SL 2012., L 201, str. 107) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, pogl. 19, sv. 10, str. 296).

⁵⁴ Zulfikarpašić, t. 35; Pula parking, t. 48.

⁵⁵ *Pula parking*, t. 55. Komisijin prijedlog COM(2010) 748 *final*.

⁵⁶ Bot, t. 104.

izrijekom upućeno na njihovu definiciju u nacionalnim pravima država članica, tumače autonomno i ujednačeno u cijeloj Uniji.⁵⁷ Koncept autonomna tumačenja, već ustaljen u praksi Suda⁵⁸, podrazumijeva da se u definiranju pojmova uzimaju u obzir opća struktura, ciljevi i kontekst nastanka pojedinih izvora prava Unije.⁵⁹

Načelo uzajamna priznanja sudskih odluka kamen je temeljac za uspostavu pravog europskog pravosudnog područja.⁶⁰ To je načelo, naglasio je Sud i u presudama *Zulfikarpašić* i *Pula parking*, motivirano, prije svega, uzajamnim povjerenjem u pravosuđe država članica⁶¹ koje otvara mogućnost stvaranja i održavanja prostora slobode, sigurnosti i pravde bez unutarnjih granica.⁶²

Međusobno pak povjerenje iziskuje da sudske odluke, čija se ovrha traži u državi članici različitoj od države podrijetla, budu donesene u postupku u kojem je poštovano pravo na očitovanje.⁶³ Čak ni težnja za slobodnim protokom

⁵⁷ Presuda u predmetu 327/82 *Ekro* [1984] ECR 107, t. 11.

⁵⁸ Npr. presude u predmetima C-168/08 *Hadadi* [2009] ECR I-6871, t. 38; presuda od 7. veljače 2013., *Refcomp*, C-543/10, EU:C:2013:62, t. 21; presuda od 13. listopada 2016., *Mikołajczyk*, C-294/15, EU:C:2016:772, t. 44.

⁵⁹ *Zulfikarpašić*, t. 32; *Pula parking*, t. 42.

⁶⁰ V. uvodnu izjavu 3. Uredbe br. 805/2004. Načelo uzajamna priznanja sudskih odluka koncipirao je Sud još u predmetu *Cassis de Dijon* (presuda u predmetu 120/78 *Rewe-Zentral AG* [1979] ECR 649). Linton, M., *Abolition of Exequatur, All in the Name of Mutual Trust!*, u: Hess *et al.* (ur.), *op. cit.* u bilj. 14, str. 263; Storskrubb, E., *Mutual Recognition as a Governance Strategy for Civil Justice*, u: Hess *et al.* (ur.), *op. cit.* u bilj. 14, str. 299 *sqq.*; Arenas García, R., *Abolition of Exequatur: Problems and Solutions. Mutual Recognition, Mutual Trust and Recognition of Foreign Judgements: Too Many Words in the Sea*, u: Bonomi, A.; Romano, G. P. (ur.), *XII Yearbook of Private International Law*, München, 2010., str. 360 – 364.

⁶¹ V. uvodne izjave 18. Uredbe br. 805/2004 i 26. Uredbe Bruxelles I *bis*. Ta su načela proklamirana još u Zaključcima Europskog vijeća iz Tamperea 1999. godine (Adolphsen, J., *Europäisches Zivilverfahrensrecht*, Berlin, Heidelberg, 2015., str. 189). Načelo uzajamna priznanja sadržano je i u UFEU-u (čl. 67., st. 4.; čl. 81., st. 1.).

⁶² *Zulfikarpašić*, t. 40-41; *Pula parking*, t. 50-51, 53. Slična su načela evocirana i u presudama u vezi sa suradnjom u kaznenim stvarima, npr. presuda od 1. lipnja 2016., *Bob-Dogi*, C-241/15, EU:C:2016:385, t. 32.

⁶³ Izraz *pravo na očitovanje* čini se prikladnijim za uporabu u građanskom pravosuđu negoli *pravo na obranu*. U hrvatskom tekstu Uredbe Bruxelles I *bis* korišten je izraz *pravo na obranu*, a u Uredbi br. 805/2004 izraz *pravo na očitovanje*. U tekstovima tih uredbi na drugim jezicima u objema uredbama uporabljeni su isti izrazi: *Verteidigungsrechte* (njem.), *rights of the defence* (engl.), *droits de la défense* (franc.), *diritti della difesa* (tal.).

sudskih odluka u svim državama članicama ne opravdava potiranje tog prava.⁶⁴ To je osobito naglašeno u Uredbi br. 804/2005 u kojoj se ističe da bi u postupcima koji rezultiraju izdavanjem ovršnog naslova svakako trebalo osigurati da dužnik bude pravodobno obaviješten o postupku koji se protiv njega vodi, o načinu na koji se u njega može aktivno uključiti, ali i o posljedicama svoga neuključivanja u taj postupak (minimalni postupovni standardi).⁶⁵ Pravo na očitovanje, međutim, nije zanemareno ni u Uredbi Bruxelles I bis.⁶⁶ Sud države u kojoj se traži ovrha će, primjerice, zastati s postupkom kako bi se utvrdilo je li dužnik u postupku u državi podrijetla ovršnog naslova pravodobno zaprimio pismeno kojim je protiv njega pokrenut postupak kako bi mu se omogućilo očitovanje (čl. 28., st. 2.).⁶⁷

Na temelju otprilike tih premisa Sud je zaključio da zaštita načela legitimnih očekivanja u kontekstu slobodnog kretanja sudskih odluka zahtijeva strogo ocjenjivanje elemenata koji definiraju pojam suda u smislu Uredbe br. 805/2004 i Uredbe Bruxelles I bis.⁶⁸

Iako u presudama *Zulfikarpašić* i *Pula parking* razlika između sudova u uobičajenu značenju te riječi i tijela koja se uvjetno također mogu smatrati sudovima nije (jasno) naznačena⁶⁹ nego se uopćeno govori o kriterijima kojima moraju udovoljiti *sudovi*, važno je naglasiti da je Sud time (samo) naznačio da je potrebno restriktivnije sagledavati udovoljavaju li tijela koja nisu sud u uobičajenu značenju te riječi posebnim kriterijima da bi ih se u smislu Uredbe br.

⁶⁴ *Zulfikarpašić*, t. 39. Slično je Sud napomenuo i u presudama 49/84 *Debaecker i Plouvier* [1985] ECR 1779, t. 10; C-7/98 *Krombach* [2000] ECR I-1935, t. 43; C-522/03 *Scania Finance France* [2005] ECR I-8639, t. 15; C-283/05 *ASML* [2006] ECR I-12041, t. 24.

⁶⁵ U tom smislu uvodna izjava 12., a osobito čl. 12. – 19. Uredbe br. 805/2004. V. i presudu od 16. lipnja 2016., *Pebros Servizi*, C-511/14, EU:C:2016:448.

⁶⁶ O pravu na očitovanje u vezi s Bruxellskom konvencijom v. presudu 125/79 *Denilauler* [1980] ECR 1553, t. 13, gdje je osobito naglašena važnost barem mogućnosti kontradikorna raspravljanja u postupku koji prethodi priznanju i ovrsi u inozemstvu da bi se odluka smatrala sudskom u smislu te konvencije. Isto i u presudi u predmetu C-394/07 *Gambazzi* [2009] ECR I-2563, t. 23. Slično, ali u vezi s pravom na očitovanje osobe nepoznata prebivališta, u kontekstu Uredbe Bruxelles I presuda od 17. studenoga 2011., *Hypotečni banka*, C-327/10, EU:C:2011:745, t. 48.

⁶⁷ V. i uvodnu izjave 29. te Uredbe i, donekle, čl. 64.

⁶⁸ *Zulfikarpašić*, t. 43; *Pula parking*, t. 54.

⁶⁹ O problemima u vezi s katkad pitijskim obrazloženjima u presudama Suda Čapeta, T., *EU judiciary in need of reform?*, u: Łazowski, A.; Blockmans, S. (ur.), *Research Handbook on EU Institutional Law*, Cheltenham, 2015., str. 263 – 288.

805/2004 i Uredbe Bruxelles I *bis* ipak moglo smatrati sudovima. Načelo uzajamna povjerenja opravdava, čini se, da se u pravilu ne provjerava udovoljavaju li tim kriterijima i nacionalni sudovi država članica, u skladu s Bobekovom tezom *what you call a court, I shall call a court*.⁷⁰

8. SUD JE NEOVISNO I NEPRISTRANO TIJELO KOJE ODLUČUJE U POSTUPKU *INTER PARTES*

Sud je u presudama *Zulfikarpašić* i *Pula parking* vrlo kratko (možda i šturo) propisao da odluke koje se ovršuju u drugoj državi članici u okviru Uredbe br. 805/2004 i Uredbe Bruxelles I *bis* mora donijeti (a) neovisno i (b) nepristrano tijelo, i to (c) u postupku u kojem se poštuje načelo kontradiktornosti postupka.⁷¹ Da bi se neko (nesudsko) tijelo moglo smatrati sudom, mora, dakle, udovoljavati tim kriterijima.

Odakle Sudu upravo ti kriteriji? U presudama *Zulfikarpašić* i *Pula parking* Sud ih je deducirao iz načela uzajamna povjerenja u sudovanje u državama članicama, ali njihovo je ishodište u ranijoj sudskoj praksi (na koju se u tim presudama Sud nije pozvao).

Sud je, naime, slične kriterije kreirao i kada je odlučivao o tome je li tijelo koje je uputilo zahtjev za prethodnu odluku sud u smislu čl. 267. UFEU-a. U tim je slučajevima Sud osobito provjeravao je li to (1) tijelo ustanovljeno zakonom, (2) je li trajne naravi, (3) je li njegova nadležnost obvezna, (4) provodi li se pred njim kontradiktoran postupak, (5) primjenjuju li se u postupku pred njim pravna pravila te je li (6) neovisno.⁷² U skladu s tim, Sud je, primjerice,

⁷⁰ V. *supra* u bilj. 37 i 5. dijelu rada.

⁷¹ *Zulfikarpašić*, t. 43; *Pula parking*, t. 54.

⁷² Bot, t. 85; Bobek, t. 101. Ti su kriteriji pobrojani i u presudi od 17. rujna 1997., *Dorsch Consult*, C-54/96, EU:C:1997:413, t. 23. Izvrstan (kritički) pregled neujednačenosti kriterija u pristupu pojmu suda u smislu čl. 267. UFEU-a u praksi Suda od 1966. do 2014. godine iznosi Colomer, *op. cit.* u bilj. 36, t. 15 *sqq.*

Slične je kriterije za pojam suda u smislu čl. 6., st. 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda postavio i Europski sud za ljudska prava (dalje u tekstu: Strazburški sud) za koji pojam suda (*tribunal*) sadržajno karakterizira njegova sudska funkcija, što znači odlučivanje o stvarima u njegovoj nadležnosti na temelju pravnih pravila i u postupku provedenom na propisan način. To uključuje i zahtjeve neovisnosti, posebice od izvršne vlasti, nepristranosti i jamstava pravičnoga postupka. V., primjerice, *Belilos protiv Švicarske*, 29. travnja 1988., § 64, Series A br. 132; *Cipar protiv Turske*, br. 25781/94, § 233, ECHR 2001-IV; *Olujić protiv Hrvatske*, br. 22330/05, § 37, 5. veljače 2009.

sudom smatrao i njemačko upravno tijelo kojemu su povjerene pravosudne funkcije (Saveznu komisiju za kontrolu postupaka javne nabave).⁷³

Zanimljivo, i hrvatska se Vlada tijekom postupka pred Sudom u predmetu *Zulfikarpašić* pozvala na praksu u vezi s tumačenjem čl. 267. UFEU-a smatrajući da javni bilježnici ispunjavaju kriterije iz presude u predmetu *Dorsch Consult* da bi se mogli smatrati sudom.⁷⁴ Osim toga, Sud je kriterije iz te prakse već primjenjivao (te se na njih izriječno pozvao⁷⁵) i u tumačenju nekih izvora sekundarnog prava EU-a.

I oba su nezavisna odvjetnika u svojim mišljenjima, u definiranju kriterija nužnih da bi se neko tijelo moglo smatrati sudom u smislu Uredbe br. 805/2004 i Uredbe Bruxelles I *bis*, pošla od prakse Suda u vezi s tumačenjem pojma *sud* iz čl. 267. UFEU-a.⁷⁶ Uočavajući, međutim, bitnu razliku između cilja čl. 267. UFEU-a⁷⁷ i cilja koji se želi postići uredbama, obojica su Sudu predložila određene modifikacije tih kriterija.

Kriteriji neovisnosti, nepristranosti, kontradiktornosti postupka i poštovanja prava na očitovanje uspostavljeni u vezi s tumačenjem čl. 267. UFEU-a u kontekstu Uredbe br. 805/2004 i Uredbe Bruxelles I *bis*, smatra Bobek⁷⁸, ne smiju se smatrati samo elementima ukupne ocjene (kao u slučaju tumačenja čl. 267. UFEU-a) nego taksativnim popisom kriterija koji moraju biti ispunjeni. Drugim riječima, da bi neko (nesudsko) tijelo bilo sudom u smislu tih uredba, mora udovoljavati svim navedenim kriterijima, bez mogućnosti da neki od kriterija bude nadomješten drugim ili pak ispušten iz ocjene.⁷⁹

I Bot u strukturi i svrsi Uredbe br. 805/2004 uočava važnost poštovanja postupovnih prava dužnika, zato predlaže da se pojam suda u kontekstu te uredbe shvati kao svako neovisno i nepristrano tijelo koje, odlučujući na teme-

⁷³ Presuda *Dorsch Consult* (cit. u bilj. 72), t. 37-38. Slično i u presudi od 6. listopada 2015., *Consorti Sanitari del Maresme*, C-203/14, EU:C:2015:664, t. 17-27, i u presudi od 24. svibnja 2016., *MT Højgaard and Züblin*, C-396/14, EU:C:2016:347, t. 23.

⁷⁴ Bot, t. 55. U presudi *Dorsch Consult* (t. 31), valja istaknuti, Sud kontradiktornost postupka nije smatrao nužnim kriterijem da bi se tijelo moglo smatrati sudom u smislu čl. 267. UFEU-a.

⁷⁵ Presuda u predmetu C-506/04 *Wilson* [2006] ECR I-8613, t. 47 *sq.*

⁷⁶ Bot, t. 105; Bobek, t. 101.

⁷⁷ Primjenom čl. 267. UFEU-a potiče se dijalog među sudovima i uspostavlja jedinstvenost u primjeni prava EU-a. Bobek, t. 103.

⁷⁸ Bobekov se zaključak, doduše, odnosi samo na Uredbu Bruxelles I *bis*, ali je primjenjiv i na Uredbu br. 805/2004.

⁷⁹ Bobek, t. 105-106.

lju vlastite nadležnosti, donosi odluku o kojoj je, s jedne strane, bila ili *mogla biti* vođena kontradiktorna rasprava prije nego li je za nju zatraženo izdavanje potvrde o europskom ovršnom naslovu i koju je, s druge strane, moguće osporavati pred sudom.⁸⁰

Mišljenja nezavisnih odvjetnika Bota i Bobeka u velikoj su mjeri podudarana u kreiranju kriterija kojima (nesudsko) tijelo treba udovoljiti da bi ga se u smislu Uredbe br. 805/2004 i Uredbe Bruxelles I *bis* moglo smatrati sudom. U jednom se kriteriju ipak bitno razlikuju. Dok Bot smatra da za priznavanje statusa suda nekom tijelu dostaje to da pred tim tijelom postoji barem mogućnost kontradiktorna raspravljavanja (uz dodatan uvjet da je odluku moguće osporavati pred sudom), Bobek to negira. Smatra da čak i ako postupak pred tim tijelom može postati kontradiktoran prelaskom na neko drugo tijelo, to nije dovoljno da bi se tijelo pred kojim se postupak inicijalno vodio smatralo sudom.⁸¹

Sud u presudama *Zulfikarpašić i Pula parking* nije ulazio u te prijepore, ali je očito slijedio Bobekovu argumentaciju. Štoviše, za razliku od prijedloga nezavisnih odvjetnika, provjeru udovoljavaju li hrvatski javni bilježnici, kada izdaju rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave, kriterijima da ih se moglo smatrati sudovima u smislu Uredbe br. 805/2004 i Uredbe Bruxelles I *bis* Sud nije prepustio nacionalnim sudovima koji su uputili zahtjev za prethodnu odluku nego je sam utvrdio da tim kriterijima ne udovoljavaju.⁸²

9. JAVNI BILJEŽNICI RJEŠENJA O OVRSI NA TEMELJU VJERODOSTOJNE ISPRAVE NE IZDAJU U KONTRADIKTORNOM POSTUPKU

Ispitivanje prijedloga za izdavanje rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave pred hrvatskim javnim bilježnicima nije kontradiktorno, zaključio je Sud EU-a.⁸³ To što ovršenik može protiv javnobilježničkog rješenja o ovrsi podnijeti prigovor i što će o tom prigovoru odlučivati sud (čl. 282., st. 2. i 3. OZ-a) ne čini taj postupak kontradiktornim. Razlog je jednostavan – ako bude

⁸⁰ Bot, t. 105, 108.

⁸¹ Bobek, t. 113.

⁸² Sud pritom ipak nije, barem ne izravno, odlučio i o usklađenosti nacionalnih odredaba s pravom Unije, za što u prethodnom postupku nije ni ovlašten, nego je (samo) protumačio odredbe uredaba EU-a. O utjecaju prethodnih odluka Suda na nacionalna prava Hess, *The State of the Civil Justice Union*, op. cit. u bilj. 18, str. 9; Lenaerts, K.; Maselis, I.; Gutman, K., *EU Procedural Law*, Oxford, 2014., t. 3.05.

⁸³ *Zulfikarpašić*, t. 46; *Pula parking*, t. 58.

podnesen prigovor, postupak *inter partes* provodit će se pred sudom, a ne pred javnim bilježnikom.⁸⁴

Presumirano neosporavanje tražbine, jer dužnik protiv javnobilježničkog rješenja o ovrsi nije pravodobno podnio prigovor unatoč tomu što je u rješenju upozoren na posljedice neuključivanja u postupak⁸⁵, Sud nije smatrao dostatnom zaštitom prava na očitovanje dužnika u kontekstu pravosudne suradnje u Uniji. Tim više što se javnobilježničko rješenje o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave ovršeniku dostavlja nakon što već bude doneseno (čl. 281., st. 1. OZ-a), što znači da dužnik u pravilu doznaje da je u vezi s njegovim dugom vjerovnik pokrenuo postupak tek u trenutku kad mu već bude dostavljeno (uvjetno) rješenje.⁸⁶

Sud EU-a nije smatrao odlučnima argumente hrvatske Vlade da javni bilježnik rješenje o ovrsi može donijeti samo ako ocijeni da je prijedlog za ovrhu dopušten i osnovan (čl. 281., st. 1. OZ-a), da se rješenje o ovrsi mora ovršeniku osobno dostaviti prema općim pravilima o osobnoj dostavi pismena, baš poput pismena kojim se pokreće parnični postupak⁸⁷, te da javni bilježnik na rješenje može staviti klauzulu ovršnosti u pravilu tek kad istekne rok od osam dana od isteka roka za prigovor, a on ne bude podnesen (čl. 283., st. 1. OZ-a).⁸⁸

S obzirom da postupak izdavanja rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave koji provode hrvatski javni bilježnici nije udovoljio kriteriju kontradiktornosti, Sud se nije upuštao u analizu djeluju li javni bilježnici u tom postupku kao neovisno i nepristrano tijelo da bi se mogli smatrati sudom u smislu Uredbe br. 805/2004 i Uredbe Bruxelles I *bis*.

Nezavisnom se odvjetniku Botu činilo da hrvatski javni bilježnici, kada djeluju kao tijelo nadležno za izdavanje rješenja o ovrsi, postupaju neovisno i nepristrano jer, prema informacijama koje je dala hrvatska Vlada, imaju položaj treće osobe koja nije povezana s interesima u predmetu i koja je zaštićena

⁸⁴ Bobek, t. 113.

⁸⁵ Rješenje mora sadržavati pouku o pravnom lijeku (čl. 41., st. 5. OZ-a) i, među ostalim, upozorenje ovršeniku da će prigovor protiv tog rješenja koji ne bude obrazložen sud odbaciti (čl. 41., st. 3. i čl. 282., st. 2. OZ-a).

⁸⁶ Zulfikarpašić, t. 45, 49; Pula parking, t. 57.

⁸⁷ Čini se da je i u novijoj praksi, usprkos posebnim pravilima o dostavi iz čl. 8. OZ-a uvedenih novelom toga zakona iz 2014. godine, prevladalo mišljenje da se rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave trebaju dostavljati prema pravilima parničnog postupka o osobnoj dostavi (čl. 142. ZPP-a), upravo radi pojačane zaštite dužnika.

⁸⁸ Bot, t. 58.

od sukoba interesa koji se može pojaviti u obavljanju njihovih drugih djelatnosti⁸⁹, ali je prosudbu o tome ipak predložio prepustiti nacionalnom sudu.⁹⁰

U praksi Suda EU-a (također djelomično u vezi s tumačenjem čl. 267. UFEU-a) kreirani su već određeni kriteriji za ustanovljivanje je li neko tijelo neovisno i nepristrano. Neovisnost pretpostavlja da je tijelo zaštićeno od vanjskih utjecaja ili pritisaka koji mogu ugroziti neovisnu prosudbu članova tog tijela u postupku u kojem odlučuju.⁹¹ Nepristranost pak se smatra osiguranom ako je tijelo u odnosu na predmet spora podjednako suzdržano prema objema strankama i njihovim interesima u vezi s tim predmetom. To podrazumijeva objektivnost i nepostojanje bilo kakva interesa u rješavanju spora osim primjene pravnih pravila.⁹² Smatrajući da ta pravila otklanjaju svaku legitimnu sumnju u utjecaj vanjskih čimbenika na navedeno tijelo te njegovu neutralnost u odnosu na međusobno suprotstavljene interese⁹³, Sud je u prosudbi je li tijelo neovisno i nepristrano osobito uzimao u obzir pravila o sastavu tijela te pravila o imenovanju, trajanju mandata njegovih članova kao i o razlozima za njihovo nesudjelovanje u odlučivanju, njihovu izuzeću ili opozivu.⁹⁴

Iako se Zakonom o javnom bilježništvu jamči profesionalnost i stručnost javnih bilježnika kao i odgovornost u izvršavanju povjerenih im ovlasti⁹⁵, činjenica je da javni bilježnik nije (ekonomski) posve nezainteresiran hoće li izdati rješenje o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave (ili će to možda učiniti

⁸⁹ Ovdje se očito aludira na kriterije neovisnosti iz prakse Suda, npr. *Wilson* (cit. u bilj. 75), t. 49; C-516/99 *Schmid* [2002] ECR I-4573, t. 36, *Consorti Sanitari del Maresme* (cit. u bilj. 73), t. 19.

⁹⁰ Bot, t. 113 sq.

⁹¹ *Wilson* (cit. u bilj. 75), t. 51. I u praksi Strazburškog suda postavljeni su donekle slični kriteriji prosudbe je li tijelo neovisno od izvršne (i zakonodavne) vlasti te od stranaka u postupku. Cf. *Campbell i Fell protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 28. lipnja 1984., Series A br. 80.

⁹² *Wilson* (cit. u bilj. 75), t. 52.

⁹³ I u praksi Strazburškog suda o nepristranosti suda je riječ ne samo ako je koji sudac u konkretnom postupku nepristran (subjektivan test) nego i ako ne postoje pravila koja otklanjaju svaku legitimnu sumnju u nepristranost suda (objektivan test). Cf. *Belukha protiv Ukrajine*, br. 33949/02, 9. studenoga 2006.; *Fey protiv Austrije*, 24. veljače 1993., Series A br. 255; *Wettstein protiv Švicarske*, br. 33958/96, ECHR 2000-XII; *Langborger protiv Švedske*, 22. lipnja 1989., Series A br. 155, § 32.

⁹⁴ Presuda od 9. listopada 2014., *TDC*, C-222/13, EU:T:2014:837, t. 32; *Wilson* (cit. u bilj. 75), t. 53.

⁹⁵ Tako argumente hrvatske Vlade u postupku pred Sudom u predmetu *Zulfikarpašić* sažima Bot, t. 56.

njegov kolega).⁹⁶ Za izdavanje rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave javni bilježnici, naime, imaju pravo na nagradu i naknadu troškova u skladu s posebnom tarifom (čl. 289., st. 1. i 2. OZ-a). U praksi ovrhovoditelji, posebice oni koji imaju veći broj nenaplaćenih tražbina (zbog nepodmirenih računa za, primjerice, komunalije ili radiotelevizijsku pristojbu), iniciraju postupke izdavanja rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave kod (mjesno nadležnih) javnih bilježnika s kojima uobičajeno surađuju, a koji su i ekonomski motivirani da tu suradnju i nadalje ostvaruju.

Postoje, dakle, elementi zbog kojih je legitimno dvojiti bi li javni bilježnici, kada izdaju rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave, udovoljili kriterijima neovisnosti i nepristranosti da bi se mogli smatrati sudom (čak i da se pred njima vodi postupak *inter partes*).⁹⁷ Pritom, s obzirom na specifičnost postupka izdavanja rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave kao oblika certificiranja nespornosti tražbine i osiguranu sudsku zaštitu u povodu prigovora, ne doima se posve uvjerljivim mogući argument da je javni bilježnik, kada izdaje rješenje o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave u korist Republike Hrvatske, neovisan jer ga na temelju provedenog natječaja imenuje ministar pravosuđa (čl. 14. ZJB-a).⁹⁸ Slično je i s argumentom da dužnik u postupku izdavanja rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave faktično ne može tražiti izuzeće javnog bilježnika (čl. 36. ZJB-a) jer u njemu ne sudjeluje sve dok eventualno ne podnese prigovor.⁹⁹

10. ZAŠTO MAĐARSKI JAVNI BILJEŽNICI IPAK JESU SUD U SMISLU UREDBE BRUXELLES I BIS?

Rješenje o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave koje izda hrvatski javni bilježnik ne može se automatski ovršiti izvan granica Republike Hrvatske. Za-

⁹⁶ Slično uočava i Materljan, I., *Provedba ovrhe izvan Hrvatske. Je li hrvatski sustav javno-bilježničke službe dobro uklopljen u europski sustav pravosudne suradnje*, Odvjetnik, vol. 89, br. 1-2, 2017., str. 39.

⁹⁷ U praksi Strazburškog suda objektivnom testu nepristranosti (v. bilj. 94) nije udovoljio sud koji je imao (posredan) financijski interes da jedna od stranaka uspije u sporu. V. *Pétur Thór Sigurðsson protiv Islanda*, br. 39731/98, §§ 37-46, ECHR 2003-IV.

⁹⁸ U praksi Strazburškog suda to što tijela izvršne vlasti imenuju suce nije *per se* bilo smatrano razlogom njihove neovisnosti. V. *Campbell i Fell protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (cit. u bilj. 91), §§ 78-79; *Belilos protiv Švicarske* (cit. u bilj. 72), § 66.

⁹⁹ Ni kad sud izdaje platni nalog, dužnik *de facto* ne može tražiti izuzeće suca jer u postupku ne sudjeluje do podnošenja prigovora. Pritom u postupku izdavanja platnoga naloga sud, kao ni javni bilježnik u postupku izdavanja rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave, ne sudi (jer suđenju je imanentno rješavanje spora) nego samo certificira nespornost tražbine. Uzelac, Bratković, *op. cit.* u bilj. 4.

što je, međutim, platni nalog koji izda mađarski javni bilježnik ipak ovršiv u svim državama članicama EU-a? Što mađarske javne bilježnike čini različitima od hrvatskih u kontekstu Uredbe Bruxelles I *bis*? Odgovor je jednostavan. Mađarski su javni bilježnici za potrebe te uredbe izrijekom uključeni u pojam suda (čl. 3.).¹⁰⁰ U mjeri u kojoj su nadležni postupati u stvarima iz područja primjene te uredbe mađarski se javni bilježnici (*közjegyző*) u skraćenim postupcima u vezi s platnim nalogima (*fizetési meghagyásos eljárás*) smatraju sudom.¹⁰¹ Hrvatski se javni bilježnici, međutim, u Uredbi Bruxelles I *bis* (kao ni u Uredbi br. 805/2004) ne spominju.

Hrvatska je Vlada tijekom postupka u predmetu *Pula parking* to argumentirala time što Republika Hrvatska na sadržaj Uredbe Bruxelles I *bis* nije mogla utjecati jer su pregovori za pristupanje Hrvatske Uniji prije donošenja uredbe već završili, a nakon što je Hrvatska 1. srpnja 2013. postala članicom EU-a, uredba je već bila na snazi.¹⁰² Sud EU-a se u presudi na te argumente tek sumarno osvrnuo ustvrdivši da te okolnosti nisu relevantne za tumačenje sadržaja uredbe.¹⁰³

Vladin argument, istina, nije prikladan za tumačenje sadržaja uredbe, koje treba biti jedinstveno na cijelom području EU-a¹⁰⁴, ali može li biti valjano opravdanje zašto hrvatski javni bilježnici u Uredbu Bruxelles I *bis* nisu uvršteni poput mađarskih?¹⁰⁵ Teško je vjerovati da se na političkom planu, da se problem na vrijeme uočio, baš nikako nije moglo utjecati na sadržaj uredbe u vremenu između potpisivanja Ugovora o pristupanju RH Uniji i njegova stupanja na snagu. Ništa, međutim, ne priječi Republiku Hrvatsku da pokuša potaknuti Komisiju da inicira redovni zakonodavni postupak izmjene uredbe¹⁰⁶ kojom bi hrvatski javni bilježnici u postupku izdavanja rješenja o ovrši

¹⁰⁰ Budući da se mađarski javni bilježnici ne spominju i u Uredbi br. 805/2004, nakon presude *Zulfikarpašić* jasno je da ni platni nalozi koje izdaju mađarski javni bilježnici nemaju "europsku" putovnicu za nesporne tražbine.

¹⁰¹ O tim postupcima, razlozima njihova povjeravanja javnim bilježnicima te ustavno-pravnim dilemama u vezi s tim Harsági, V., *The notarial order for payment procedure as a Hungarian peculiarity*, u: Geimer, R.; Schütze, R. A. (ur.), *Recht ohne Grenzen. Festschrift für Athanassios Kaissis zum 65. Geburtstag*, München, 2012., str. 343 *sqq.*

¹⁰² Bot, t. 53. Uredba je na snazi od 9. siječnja 2013., ali se u cjelini primjenjuje od 10. siječnja 2015.

¹⁰³ *Pula parking*, t. 46.

¹⁰⁴ Slično i Bobek, t. 64, 66-67, smatrajući da specifični slučajevi generiraju loša opća pravila.

¹⁰⁵ Slično se pita i Materljan, *op. cit.* u bilj. 96, str. 37.

¹⁰⁶ V. čl. 289. i 294. UFEU-a.

na temelju vjerodostojne isprave bili, kao iznimka poput mađarskih javnih bilježnika, izjednačeni sa sudom.¹⁰⁷ Pravno je to, dakle, moguće, ali u praksi nešto teže ostvarivo rješenje, tim više što bi to sada trebalo učiniti ne samo za Uredbu Bruxelles I *bis* nego i za Uredbu br. 805/2004. Čak i da se ostvari, to zasigurno neće biti tako skoro.¹⁰⁸

11. JAVNOBILJEŽNIČKO RJEŠENJE O OVRSI NA TEMELJU VJERODOSTOJNE ISPRAVE NIJE NI AUTENTIČNA ISPRAVA O NESPORNOJ TRAŽBINI U SMISLU UREDBE BR. 805/2004

Uredbom br. 805/2004 predviđene su tri kategorije ovršnih naslova za koje se može izdati potvrda o europskom ovršnom naslovu za nesporne tražbine: sudske odluke, sudske nagodbe i autentične isprave koje se odnose na nesporne tražbine (čl. 3., st. 1.). Budući da je Sud utvrdio da se javni bilježnik u smislu te uredbe ne može smatrati sudom, jasno je da se javnobilježničko rješenje o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave ne može smatrati sudskom odlukom (o nespornoj tražbini). Zasigurno pak nije riječ ni o (sudskoj) nagodbi. Ipak, odgovor na pitanje je li rješenje o ovrsi koje je na temelju vjerodostojne isprave izdao javni bilježnik, a protiv kojega ovršenik nije podnio prigovor, autentična isprava o nespornoj tražbini u smislu Uredbe br. 805/2004 nije tako razvidan.

Da bi se u smislu Uredbe isprava smatrala autentičnom (čl. 4., t. 3.), njezinu (1) autentičnost mora utvrditi javno tijelo, (2) autentičnost se mora odnositi ne samo na potpis nego i na sadržaj isprave (solemnizacija) i (3) isprava mora biti ovršiva u državi u kojoj je sastavljena. Potonji uvjet proizlazi iz čl. 25., st. 1. Uredbe kojim je predviđeno da je za potvrđivanje autentične isprave kao europskog ovršnog naslova potrebno da ona bude ovršiva u jednoj državi članici.¹⁰⁹ Javnobilježnička rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave mogla bi se, čini se, smatrati autentičnim ispravama u smislu Uredbe.

¹⁰⁷ U tom bi slučaju, budući da je riječ o politici, argument Vlade da Republika Hrvatska nije mogla utjecati na sadržaj Uredbe i u nj uključiti svoje javne bilježnike mogao imati svoju ulogu. Ipak, valjalo bi to potkrijepiti i nekim drugim valjanim argumentima, posebice nakon presuda *Zulfikarpašić* i *Pula parking*.

¹⁰⁸ Od prvog prijedloga Uredbe br. 805/2004 do objave njena konačnog teksta u službenom glasilu Unije proteklo je nešto više od dvije godine. Toliko je otprilike trajao i postupak donošenja Uredbe Bruxelles I *bis*. Postupak izmjene te uredbe iz 2014. godine trajao je oko deset mjeseci; v. <http://www.europarl.europa.eu> (posjet: 26. ožujka 2017.).

¹⁰⁹ Bot, t. 45.

Međutim, da bi se izdala potvrda o europskom ovršnom naslovu, isprava ne mora biti samo autentična nego se mora odnositi na nespornu tražbinu. Da bi pak se tražbina u smislu Uredbe smatrala nesporom, nju dužnik treba izriješkom prihvatiti u toj ispravi (čl. 3., t. 1. (d) i uvodna izjava 5. Uredbe). Drugim riječima, autentična isprava koja se odnosi na nespornu tražbinu u smislu navedene odredbe samo je isprava u kojoj je dužnik izričito priznao tražbinu.¹¹⁰

Javnobilježničko rješenje o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave nije (autentična) isprava o nespornoj tražbini jer u njoj dužnik nije izriješkom prihvatio tražbinu. Upravo suprotno, izdavanje rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave počiva na sustavu afirmativne litiskontestacije prema kojemu se pasivnost dužnika da pravodobno podnese prigovor tumači kao usuglašavanje s navodima vjerovnika. Nepostojanje dužnikova prigovora ne može se pak izjednačavati s izričitim prihvaćanjem tražbine u smislu Uredbe br. 805/2004.¹¹¹

Sud EU-a stoga je zaključio da tu uredbu treba tumačiti tako da se za rješenje o ovrsi koje u Hrvatskoj donosi javni bilježnik na temelju vjerodostojne isprave, a protiv kojeg nije bilo prigovora, ne može izdati potvrda o europskom ovršnom naslovu jer se ono ne odnosi na nespornu tražbinu.¹¹² Time Sud, međutim, ni na koji način nije doveo u pitanje mogućnost da javni bilježnici u hrvatskom pravnom sustavu budu ovlašteni sastavljati autentične isprave koje bi mogle biti osnovom za izdavanje europskog ovršnog naslova ako se budu odnosile na nespornu tražbinu. To se osobito odnosi na javnobilježničke akte i solemnizirane privatne isprave u kojima su utvrđene nesporne tražbine koje su dospjele i ovršive.¹¹³

Da je kojim slučajem sud ovlašten izdati rješenje o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave¹¹⁴, a protiv kojega ovršenik ne bi uložio prigovor, tim rješe-

¹¹⁰ Pojam nesporne tražbine tumači se restriktivno. Briggs, A.; Rees, P., *Civil Jurisdiction and Judgements*, Abingdon, 2005., str. 523.

¹¹¹ Zulfikarpašić, t. 58.

¹¹² Zulfikarpašić, t. 60.1. Valja naglasiti da ni hrvatski sud nije ovlašten izdati potvrdu o europskom ovršnom naslovu za tražbine utvrđene u rješenju o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave koje je izdao javni bilježnik.

¹¹³ Mihelčić, *op. cit.* u bilj. 24, str. 29. U najmanju je ruku dvojbeno može li se za zadužnicu izdati potvrda o europskom ovršnom naslovu za nesporne tražbine. Društvo Mihelčić, *ibid.*, str. 25. Kemec Kokot, *op. cit.* u bilj. 24, str. 42 sq., upozorava, među ostalim, na probleme u vezi s namjenom zadužnice (osiguranje tražbine) te se pita može li se tražbina iz izjave dužnika o pljenidbi njegovih računa smatrati nesporom u smislu Uredbe br. 805/2004. O javnobilježničkim ispravama kao europskim ovršnim naslovima u Sloveniji Rijavec, V.; Jelinek, W.; Brehm, W. (ur.), *Die Erleichterung der Zwangsvollstreckung in Europa*, Baden-Baden, 2012. str. 118 sq.

¹¹⁴ U Sloveniji je ovrha na temelju vjerodostojne isprave u sudskoj nadležnosti. Bratković, *op. cit.* u bilj. 50.

njem utvrđena tražbina mogla bi se, uz poštivanje minimalnih standarda zaštite dužnika predviđenih Uredbom (posebice u pogledu dostave pismena)¹¹⁵, smatrati nespornom pa bi za to rješenje sud, ako je (međunarodno) nadležan, mogao izdati potvrdu o europskom ovršnom naslovu za nesporne tražbine. Tražbina se, naime, smatra nespornom ako dužnik u tijeku sudskog postupka nikada nije osporio tražbinu u skladu s odgovarajućim postupovnim pravilima države članice podrijetla isprave.

12. UČINCI PRESUDA SUDA EU-a U PREDMETIMA *ZULFIKARPAŠIĆ I PULA PARKING*

Gospodinu Zulfikarpašiću za javnobilježničko rješenje o ovrši na temelju računa koji je ispostavio gospodinu Gajeru nijedan sud ni javni bilježnik nisu ovlašteni izdati potvrdu o europskom ovršnom naslovu za nesporne tražbine niti se na temelju toga rješenja može unutar EU-a provesti ovrha izvan granica RH. U predmetu *Pula parking* situacija je drukčija. O dugu gospodina Tederahna odlučivat će hrvatski sud u parničnom postupku. Ako mu pravomoćnom i ovršivom sudskom presudom bude naloženo platiti dug, Pula parking će svoju tražbinu moći ovršiti u svim državama članicama EU-a prema pravilima Uredbe Bruxelles I *bis*.

Hrvatski je sud pritom dužan voditi računa i o svojoj međunarodnoj nadležnosti. Složimo li se da je gospodinu Tederahnu u Puli pružena usluga parkiranja (za koju je parkiranjem svog automobila konkludentno sklopio ugovor s pružateljem te usluge)¹¹⁶, on bi prema Uredbi Bruxelles I *bis* (čl. 7., t. 1. (a) i (b)) mogao biti tuženikom u Hrvatskoj usprkos tomu što je vjerojatno riječ o potrošaču.¹¹⁷ Na njega, naime, nisu primjenjive posebne odredbe te uredbe za potrošačke ugovore (čl. 17.–19.), ali samo ako Pula parking svoju djelatnost ne usmjerava i na njemačko tržište (čl. 17, st. 1. (c)) oglašavajući, primjerice,

¹¹⁵ Na važnost preciznih uputa o pravnom lijeku radi poštivanja tih standarda upozorava Rijavec, V., *Ubrzana ovršna naplata novčanih tražbina u svjetlu revizije Uredbe Brisel I*, u: Garašić (ur.), *op. cit.* u bilj. 13, str. 202.

¹¹⁶ O dvojzvučju u vezi s tim Hess, B., *Factual Contracts in European Law? Critical Reflections on the Conclusions of AG Bobek of October 27, 2016 in Case C-551/15 Pula Parking/ Tederahn*, <http://conflictolaws.net/2016/> (posjet: 26. ožujka 2017.).

¹¹⁷ Usprkos tomu, da je protiv potrošača izdan, primjerice, sudski platni nalog, iako ovršiv prema Uredbi Bruxelles I *bis*, on ipak ne bi mogao biti potvrđen kao europski ovršni naslov jer je za potrošače Uredbom br. 805/2004 propisana dodatna zaštita da samo ovršni naslovi izdani u državi njihova stalnog boravišta mogu biti potvrđeni kao europski ovršni naslovi (čl. 6., st. 1. (d)).

na svojim mrežnim stranicama na stranim jezicima svoje usluge parkiranja turistima.¹¹⁸

Kako, međutim, ovrhovoditelj koji, poput gospodina Zulfikarpašića, ima pravomoćno javnobilježničko rješenje o ovrši na temelju vjerodostojne isprave, koje je ovršivo u Republici Hrvatskoj, može ovršiti svoju tražbinu u drugim državama članicama EU-a? Na prvi bi se pogled moglo učiniti da su mu presude *Zulfikarpašić i Pula parking* zatvorile vrata ovrhe izvan RH. Međutim, što prijeći da taj ovrhovoditelj inicira sudski postupak koji bi rezultirao pravomoćnom i ovršivom sudskom odlukom, što uključuje i platni nalog (prema glavi 29. ZPP-a)? O tom je zahtjevu pravomoćno već presuđeno u platnom nalogu sadržanom u rješenju o ovrši na temelju vjerodostojne isprave, rekli bi neki.¹¹⁹ No, je li doista tako?

Taj platni nalog nije izdao sud nego javni bilježnik koji se, vidjeli smo¹²⁰, ni u hrvatskom pravu ne poima sudom u uobičajenu značenju te riječi. Može li onda takav platni nalog biti *res iudicata*, zbog čega bi sud tužbu koja bi mu bila podnesena u toj istoj stvari trebao odbaciti (čl. 333., st. 2. ZPP-a)? Nije sporno da je pravomoćan platni nalog izdan u rješenju o ovrši na temelju vjerodostojne isprave u hrvatskom pravu ovršiv. No, implicira li to ujedno da je riječ o pravomoćno *presuđenoj* stvari?¹²¹ Ne nužno.¹²² U prilog takvu odgovoru mogao bi govoriti i argument da je u mađarskom pravu izrijekom propisano da platni nalozi koje izdaju javni bilježnici imaju učinak pravomoćne presude¹²³, dok odgovarajuće odredbe nema u hrvatskom pravu.¹²⁴

Bi li to onda značilo da bi se u svim slučajevima u kojima je izdano rješenje o ovrši na temelju vjerodostojne isprave moglo pokrenuti postupke izdavanja platnih naloga pred sudovima? Ne, jer bi tužitelj trebao učiniti vjerojatnim

¹¹⁸ Tako Hess, *op. cit.* u bilj. 116.

¹¹⁹ Tako ŽS u Rijeci (Gž-4246/2010-2 od 8. svibnja 2013.).

¹²⁰ V. *supra* u 5. dijelu rada.

¹²¹ Platnom nalogu sadržanom u javnobilježničkom rješenju o ovrši na temelju vjerodostojne isprave svojstvo *rei iudicatae* pripisano je možda u praksi analogijom prema istovrsnom rješenju koje je ranije izdavao sud.

¹²² I obračun plaće je u hrvatskom pravu ovršiva isprava, ali nije pravomoćno presuđena stvar. I odluka nekoga javnopravnog tijela može biti pravomoćna i "izvršna", a njome stvar nije pravomoćno *presuđena*.

¹²³ Harsági, *op. cit.* u bilj. 101, str. 351.

¹²⁴ Tim više što je, primjerice, za javnobilježnički akt ili solemniziranu privatnu ispravu o fiducijarnom osiguranju tražbine propisano da ima učinak sudske nagodbe (čl. 327., st. 1. u vezi s čl. 310., st. 4. OZ-a).

pravni interes za iniciranje toga postupka usprkos tomu što već ima ispravu ovršivu u Hrvatskoj (čl. 446., st. 2. ZPP-a). Takav bi pravni interes zasigurno postojao ako bi se ovrha trebala provesti izvan granica RH (slično čl. 446., st. 3. ZPP-a).¹²⁵ Sud bi, dakle, pod tim uvjetima mogao izdati platni nalog usprkos tomu što je javni bilježnik u toj stvari već ranije donio rješenje o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave i ta bi se sudska odluka mogla ovršiti i izvan granica RH.

Da se i ne prihvati to rješenje, ako bi ovrhovoditelj pokrenuo parnični postupak u inozemstvu (a dužnik se u njega upustio), nije izvjesno da bi strani sud u državama članicama EU-a, posebice nakon presuda *Zulfikarpašić* i *Pula parking*, javnobilježničko rješenje o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave smatrao sudsom odlukom pa da bi tužbu zbog prigovora *rei iudicatae* odbacio.

Odgovor da su ovrhovoditelju kojem je izdano javnobilježničko rješenje o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave sva vrata ovrhe izvan granica RH zatvorena još je manje prihvatljiv iz perspektive prava EU-a. Kad bi, naime, i postojalo pravilo da je javnobilježnički platni nalog negativna pretpostavka dopustivosti iniciranja sudske postupka u istoj stvari, hrvatski sud to pravilo ne bi smio primijeniti kad bi ono činilo praktički nemogućim ili pretjerano teškim ostvarenje prava dodijeljenih pravom Unije.¹²⁶ Ako je pravom Unije pojedincu omogućeno da pod određenim pretpostavkama svoju tražbinu može ostvariti na cjelokupnom području Unije, nacionalno mu pravo ne bi smjelo onemogućavati pribavljanje isprave koja je ovršiva i izvan RH. Načelo djelotvornosti zahtijeva i od nacionalnog suda da, ako to nije učinio zakonodavac, ukloni pretjerane prepreke *sudsom* ostvarenju toga prava, čak i neprimjenom nacionalnog pravila.¹²⁷

13. ZAKLJUČAK: IMPLIKACIJE PRESUDA *ZULFIKARPAŠIĆ* I *PULA PARKING* ZA HRVATSKO GRAĐANSKO POSTUPOVNO PRAVO

Tumačenje propisa nerijetko iziskuje izbor između više interpretativnih mogućnosti, a ishod toga izbora teško da može svima odgovarati.¹²⁸ U presu-

¹²⁵ Uпитno je bi li hrvatski sud prije presude *Zulfikarpašić* smatrao da postoji pravni interes gospodina Zulfikarpašića da umjesto određivanja ovrhe na temelju vjerodostojne isprave zatraži izdavanje platnoga naloga u skladu s čl. 446., st. 2. ZPP-a.

¹²⁶ Čapeta, *op. cit.* u bilj. 13, str. 51. V. i presudu C-312/93 *Peterbroeck* [1995] ECR I-4599, t. 14.

¹²⁷ *Ibid.*, str. 52.

¹²⁸ Čapeta, *op. cit.* u bilj. 69, str. 263 sq.

dama *Zulfikarpašić i Pula parking* Sud je očito u prvi plan stavio postupovnu zaštitu dužnika protiv kojih se ovrha pokreće u državi članici EU-a različitoj od države podrijetla ovršnog naslova. Zato i implikacije koje te presude imaju za hrvatsko građansko postupovno pravo treba sagledati upravo iz te perspektive.

Barem minimalne postupovne standarde zaštite dužnikovih prava u okvirima Uredbe br. 805/2004 i Uredbe Bruxelles I *bis* najpozzvaniji su ostvarivati nacionalni sudovi država članica. Iznimno, to mogu biti i neka druga tijela ako su neovisna i nepristrana te odlučuju u postupku *inter partes*. Hrvatski javni bilježnici u postupku izdavanja rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave, čak i da djeluju kao povjerenici suda, ne udovoljavaju tim kriterijima.

Ništa ne priječi Republiku Hrvatsku da pokuša potaknuti Komisiju da inicira zakonodavni postupak izmjene tih uredaba kojima bi se hrvatske javne bilježnike u postupku izdavanja rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave izjednačilo sa sudom. To je pravno moguće, ali ne tako jednostavno i brzo ostvarivo rješenje.

Javnobilježničko rješenje o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave u granicama EU-a ovršivo je samo u Republici Hrvatskoj. Međutim, čak i u situacijama koje isprva možda ni nemaju prekogranični karakter izdavanje takva rješenja za vjerovnika nije dobar izbor jer za to rješenje ni naknadno neće moći pribaviti "europsku putovnicu" kojom bi bio ovlašten provesti ovrhu na dužnikovoj imovini u drugoj državi članici.

Zadrži li se koncept ovrhe na temelju vjerodostojne isprave, slovensko iskustvo s elektroniciranim postupkom izdavanja rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave upućuje na to da taj postupak može biti efikasan i u sudskoj nadležnosti.

Reafirmacija platnih naloga u nadležnosti hrvatskih sudova bi, međutim, uz prikladno tumačenje pravnoga interesa za izdavanje platnoga naloga umjesto javnobilježničkog rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave, iziskivala najmanje infrastrukturnih i zakonskih promjena (ako i ikakvih).

Hrvatski sudovi moraju voditi računa o primjeni prava EU-a u određivanju svoje (međunarodne) nadležnosti i ocjeni urednosti dostave pismena tuženici-ma u drugim državama članicama. I u nacionalnom je kontekstu nužno sustavnije pristupiti izazovu reguliranja uredne dostave pismena koja bi udovoljavala minimalnim postupovnim standardima zaštite dužnika. U europskom pravosudnom prostoru presumirana dostava tek je iznimno prihvatljiva.

LITERATURA

- Adolphsen, J., *Europäisches Zivilverfahrensrecht*, Berlin, Heidelberg, 2015.
- Arenas García, R., *Abolition of Exequatur: Problems and Solutions. Mutual Recognition, Mutual Trust and Recognition of Foreign Judgements: Too Many Words in the Sea*, u: Bonomi, A.; Romano, G. P. (ur.), *XII Yearbook of Private International Law*, München, 2010., str. 351 – 376.
- Bratković, M., *Reorganizacija ovrhe na temelju vjerodostojne isprave u Sloveniji*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 36, br. 2, 2015., str. 1025 – 1050.
- Brenn, Ch. G., *Europäischer Zivilprozess: Leitfaden für das grenzüberschreitende Verfahren in Österreich*, Beč, 2005.
- Briggs, A.; Rees, P., *Civil Jurisdiction and Judgements*, Abingdon, 2005.
- Ćapeta, T., *EU judiciary in need of reform?*, u: Łazowski, A.; Blockmans, S. (ur.), *Research Handbook on EU Institutional Law*, Cheltenham, 2015., str. 263 – 288.
- Ćapeta, T., *Sudski sustav Europske unije i njegov utjecaj na procesna prava država članica*, u: Garašić, J. (ur.), *Europsko građansko procesno pravo – izabrane teme*, Zagreb, 2013., str. 33 – 56.
- Garašić, J., *Uvod u građansko procesno pravo*, u: Garašić (ur.), *Europsko građansko procesno pravo – izabrane teme*, Zagreb, 2013., str. 1 – 32.
- Harsági, V., *The notarial order for payment procedure as a Hungarian peculiarity*, u: Geimer, R.; Schütze, R. A. (ur.), *Recht ohne Grenzen. Festschrift für Athanassios Kaissis zum 65. Geburtstag*, München, 2012., str. 343 – 353.
- Hess, B., *Factual Contracts in European Law? Critical Reflections on the Conclusions of AG Bobek of October 27, 2016 in Case C-551/15 Pula Parking/Tederahn*, <http://conflictolaws.net/2016/> (posjet: 26. ožujka 2017.).
- Hess, B., *The State of the Civil Justice Union*, u: Hess, B.; Bergström, M.; Storckrubb, E. (ur.), *EU Civil Justice: Current Issues and Future Outlook*, Oxford, 2016., str. 1 – 22.
- Hess, B., *Urteilsfreizügigkeit unter der VO Brüssel Ia: beschleunigt oder ausgebremsst*, u: Hess, B. et al. (ur.), *Festschrift für Peter Gottwald zum 70. Geburtstag*, München, 2014., str. 273 – 282.
- Kemec Kokot, I., *Europski ovršni naslov*, Javni bilježnik, vol. XVII, br. 39, 2013., str. 36 – 48.
- Leible, S.; Freitag, R., *Forderungsbeitreibung in der EU*, München, 2008.
- Lenaerts, K.; Maselis, I.; Gutman, K., *EU Procedural Law*, Oxford, 2014.

- Linton, M., *Abolition of Exequatur, All in the Name of Mutual Trust!*, u: Hess, B.; Bergström, M.; Storskrubb, E. (ur.), *EU Civil Justice: Current Issues and Future Outlook*, Oxford, 2016., str. 257 – 282.
- Materljan, I., *Provedba ovrhe izvan Hrvatske. Je li hrvatski sustav javnobilježničke službe dobro uklopljen u europski sustav pravosudne suradnje*, *Odvjetnik*, vol. 89, br. 1-2, 2017., str. 34 – 39.
- Mihelčić, G., *Europski ovršni nalog – nova vrsta ovršne isprave*, *Javni bilježnik*, vol. XVII, br. 39, 2013., str. 21 – 35.
- Requejo Isidro, M., *On the Abolition of Exequatur*, u: Hess, B.; Bergström, M.; Storskrubb, E. (ur.), *EU Civil Justice: Current Issues and Future Outlook*, Oxford, 2016., str. 283 – 298.
- Rijavec, V., *Izvršni naslovi, ki se lahko potrdijo kot EIN*, *Pravnik*, god. 62, br. 4-5, 2007., str. 147 – 170.
- Rijavec, V., *Ubrzana ovršna naplata novčanih tražbina u svjetlu revizije Uredbe Brisel I*, u: Garašić (ur.), *Europsko građansko procesno pravo – izabrane teme*, Zagreb, 2013., str. 195 – 212.
- Rijavec, V.; Jelinek, W.; Brehm, W. (ur.), *Die Erleichterung der Zwangsvollstreckung in Europa*, Baden-Baden, 2012.
- Ringwald, B., *Europäischer Vollstreckungstitel nach EuVTVO und Rechtsbehelfe des Schuldners*, Baden-Baden, 2011.
- Storskrubb, E., *Mutual Recognition as a Governance Strategy for Civil Justice*, u: Hess, B.; Bergström, M.; Storskrubb, E. (ur.), *EU Civil Justice: Current Issues and Future Outlook*, Oxford, 2016., str. 299 – 318.
- Uzelac, A.; Bratković, M., *Certificiranje nespornih tražbina u domaćem i poredbenom pravu*, u: Rijavec, V. et al. (ur.), *Zbornik radova Aktualnosti građanskog procesnog prava - nacionalna i usporedna pravnoteorijska i praktična dostignuća*, Split, 2015., str. 81 – 116.

Summary

Marko Bratković*

WHY CROATIAN NOTARIES ARE NOT THE COURT**

On Interpretation of Regulation No. 805/2004 and Regulation Brussels I bis in Judgements *Zulfikarpašić* and *Pula parking*

*Croatian notaries, issuing enforcement orders based on ‘trustworthy’ documents, cannot be considered as a court within the meaning of Regulation No. 805/2004 creating a European Enforcement Order for uncontested claims or of Regulation Brussels I bis – thus ruled the Court of Justice of the EU in the *Zulfikarpašić* and *Pula parking* cases in the pertinent preliminary ruling procedures initiated by Croatian courts.*

The Court of Justice of the EU reasoned its decision by invoking the principle of mutual trust in the judicial system in the EU, which requires a narrower interpretation of the notion of ‘court’ in order to facilitate for national authorities the identification of judicial decisions delivered by courts in other member states. In addition, it is primarily the national courts in member states that should take care that at least the minimum standards of protection of a debtor’s rights, as provided in the said Regulations, are observed. Exceptionally, this task can be performed by other bodies provided that they are independent and impartial, and that they adjudicate in inter partes proceedings.

Considering that Croatian notaries do not adjudicate in inter partes proceedings, a notary’s enforcement order based on a trustworthy document is enforceable only in the Republic of Croatia within the EU. However, even in situations which do not have a cross-border character from the outset, issuing such orders is not a good choice for creditors as they will not be able to obtain a “European passport” at a later date, which would entitle them to carry out the enforcement on a debtor’s property in another member state.

Reinstatement of orders for payment in the competence of Croatian courts appears to be a good solution as it requires the least infrastructural and legislative changes (if any). Croatian courts should, however, be mindful in the application of EU law as regards

* Marko Bratković, mag. iur., Assistant, Faculty of Law, University of Zagreb, Trg maršala Tita 14, Zagreb, Croatia; marko.bratkovic@pravo.hr;
ORCID ID: orcid.org/0000-0003-0893-6682

** This paper was co-funded by the Croatian Science Foundation with a project “Transformation of Civil Justice under the Influence of Global and Regional Integration Processes. Unity and Diversity” (no. 6988) and the Faculty of Law, University of Zagreb, with a project “New Croatian Legal System”.

their international competence and service of documents to defendants in other member states. Also, the issue of service should be more systematically regulated in Croatian law so that it may meet the minimum standards of the protection of a debtor's rights in the European judicial area.

Keywords: notaries, trustworthy document, Regulation Brussels I bis, Regulation No. 805/2004, authentic document

